

| AZ ÁLLAM EREJÉVEL | ELSZALASZTOTT LEHETŐSÉGEK | KÖLTSÉGVETÉS 2020 |

Rendíthetetlenül

A kormányzat kiváltságosai, azok barátai és a barátok barátai garantáltan jól járnak a jövő évben is. A hatalmi nyomulás bőkezű adakozásra és büntető jellegű forrásmegvonásra épül.

Cinikus csodafegyvert varázsoolt elő a kormány, hogy fátylat borítson a miniszterelnök családjára, barátaira, üzletfeleire és famulusaira irritálóan gyors gazdagodására. Aki tudni akarja, hogyan gazdálkodott a Mészáros család, Tiborcz István, Szijj László, Garancsi István és más védendő személyek cégbirodalma, melyik vállalkozásból mennyi osztalékot vettek fel a tulajdonosok, az nyúljon mélyen a zsebébe. A sajátjába, ahelyett hogy máséban kotorászik. Legalábbis ezt tartalmazza egy törvényjavaslat, amelynek indoklása szerint ideje újragondolni, milyen céginformációk maradjanak ingyenesek, mert akadnak, akik azokat „visszaélészerűen” veszik igénybe. Például azért, hogy felfedjék, milyen üzleti manőverek, összefonódások révén hirteljék vagyonukat a családtagok és a haverok.

A teljes tiltás persze önéleplező megoldás volna, az adatokért való

kasszírozás pedig már más területeken is hatékonyan megrostálta az akadékoskodókat. A javaslat újabb fricska a magyar üzleti élet átláthatóságának hiánya miatt aggodalmaskodó Európai Bizottságnak is. „Brüsszel” ugyanis a minap közzétett ajánlásai közt felvetette, hogy erősebb korrupcióellenes fellépést vár, ennek jegyében mind az ügyészi munkát, mind a közérdekű információkhoz való hozzáférést javítani kell. Csatános válasz erre a Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nevével fémjelzett előterjesztés: „A cégjegyzék adatai nyilvánosak, azonban elsődlegesen nem ingyenesen elérhető adatok, azok megismerésére – törvényben foglalt kivételekkel – ellenszolgáltatás mellett van lehetőség.”

Az egy kupacban benyújtott költségvetési és adótörvények gyorsan eloszlatják a reményt, hogy az Európai Néppártba visszaka-



Farkas Zoltán
farkas.zoltan@nyg.hu

paszkodni szándékozó Fidesz kirekesztő politikája változóban lenne. Bár a közigazgatási bíróságokról szóló törvény hatálybalépésének elhalasztását kifejezetten brüsszeli aggodalmakkal indokolta a kormány, a gesztus inkább erős kivétel, mintsem fordulat. Ebben a tekintetben a reklámtörvény kulcsának nullára vitele is féltrevezető. Bár elterjedt, hogy ez a német Bertelsmann-csoportnak tett engedmény, a javaslat indoklása ezt cáfolja. A kormány voltaképpen vissza akar térni eredeti, 2014-es javaslatához, amely szerint az adó sávós, a kulcs 500 millió forintos reklámbevételig 0 százalék, majd fokozatosan emelkedik, 20 milliárdos határ fölött már 40 százalékra. Utóbbiból következően a kiszemelt fő áldozat valójában a Bertelsmann-érdekeltség RTL Klub volt. Csakhogy a reklámadónak ezt a változtatást az Európai Bizottság elkaszálta, úgy ítélte meg, hogy a nulla kulcs valójában állami

Hajózni muszáj

támogatás, és kifogásolta a progresszívítást is. Ezért az Országgyűlés a törvényt úgy módosította, hogy a kulcs 100 millió forint fölött egyévesen 7,5 százalék. Most viszont egy másik ügyben az Európai Unió Törvényszéke, szemben a bizottság álláspontjával, nem tekintett jogsértőnek egy sávosan progresszív adót, ebből pedig a magyar kormány arra következtetett, hogy az uniós bíróságon megnyerheti a reklámadó miatt indított pert. Ha győz, úgy állapíthatja meg a kulcsokat, hogy a hozzá közeli médiabirodalmaknak kedvezzen. Veszélyben érezhetik magukat a külföldi tulajdonú kiskereskedelmi hálózatok is, amelyeket szintén progresszív adóval akart megsarcolni a kormány, hogy a hazai üzletláncokat gyámolítsa, ám az uniós kontrollon ez is elvérzett.

Ideológiai offenzívájára sem sajnálja a pénzt a kormány. A működését fényező állami média jövőre 78 milliárd forintos állami támogatásban részesül, szemben az idei 73 milliárddal. Direkt marketingre is bőven jut közpénz: Rogán Antal Miniszterelnöki Kabinetirodája csaknem 24 milliárd forintot kap kommunikációra és az ügynevezett nemzeti konzultációkra. Ezzel szemben az ellenzéki és ellenzéki színezetű pártok támogatása – nem reklámra, hanem a létezésre – együttesen is csupán 1,4 milliárd forint.

Teljes pénzügyi arzenálját beveti a kormány, hogy a tudományos és a kulturális élet felügyeletét megkaparintsa. Jövőre mindkét területet központosítja, ami a tapasztalatok alapján egyet jelent a hatalmi szempontok érvényesítésével. A tavaly még 62 milliárd forintos költségvetésű Magyar Tudományos Akadémia a 2020-as büdzsé tervezetében mindössze 17 milliárdos kiadási előiránnyal szerepel, ami nagyjából két nagyobb tételből áll: a titkárság költségeit és a tiszteltdíjakat tartalmazó 7,7 milliárdos keretből, valamint a könyvtár és az informatikai központ 6 milliárdot meghaladó működéséből. Mivel az utóbbinak a bevételei csaknem elérik a kiadásokat, az MTA 10 milliárd forint közpénzt kap csupán – kevesebbet, mint a kormány szívényének tekintett Magyar

A turisztika, ahol a fő hatalom Rogán Antal – vagy Orbán Ráhel? – kezében összpontosul, jövő évi 90 milliárdos előirányzatának egyharmada működési kiadás, a többi fejlesztésre fordítandó. A Miniszterelnöki Kabinetiroda 1 milliárd forintot szán „a magyarországi nyaralóhajózás alapjainak és hátterének megteremtésére”. Ezt most különösen kinossa teszi, hogy a tárca felügyeli a Magyar Turisztikai Ügynökséget, amely a svájci Viking Cruises magyarországi érdekeltségével együtt birtokolja a Mahart Passnavét. A hajózási cégnek 70 kikötője van, többségük a fővárosban. A svájci cég luxushajója sodorta el a Hableányt, és a gázolót feltűnően gyorsan újtára engedték a magyar hatóságok. A Mahart-székház pedig Orbán Ráhel férje, Tiborcz István érdekeltsége, aki ötcillagos szállodát épít belőle, természetesen nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházás-ként. Az idegenforgalmi ágazatot azzal is támogatja a kormány, hogy a szálláshelykiadás általános forgalmi adóját 18-ról 5 százalékra javasolja csökkenteni.

Művészeti Akadémia. Költségvetési szempontból az MTA már az idén elveszítette kutatóintézeti hálózatát és a kiválóságprogramokat, amelyek az innovációs tárcánál parkolnak. Majd a napokban, utólag, a szakmai-közéleti és nemzetközi tiltakozással dacolva, a tárca beterveztette a kutatóintézetek leválasztását szentesítő törvényjavaslatot; az azokat átvevő új Eötvös Loránd Kutatói Hálózat a 2020-as költségvetésben önálló fejezetként jelenik meg, 48,7 milliárd forintos büdzsével. A miniszterelnök ellenszenvét hosszú ideje elszennvedő 1956-os Intézetet pedig már a napokban a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár alá helyezi. Vezetője, a májusban az MTA tagjának választott Rainer M. János rögvést bejelentette, hogy nem lesz Szakály Sándor beosztottja. Nem is lehetne, mert a Veritas jövőre épp annyit költ, mint az idén.

A kultúrharcban beáldozott Pröhlé Gergelyt váltó Demeter Szilárd tekintélyes apanázzsal láthat munkához az „irodalmi erőközpont” címre aspiráló Petőfi Irodalmi Múzeumban, amely szintén új fejezetként jelenik meg a költségvetésben, cirka 7 milliárdos kiadási kerettel. A központi költségvetésbe csatornáznak azt a summát is, amelyet eddig társaságiadó-kezdmény formájában vehettek igénybe a – többnyire – független színházak, művészeti együttesek. A keret 37 milliárd forint, ám ebből a kormánykritikus beállítottságú alkotóművészeknek

aligha jut egyetlen fillér is. Nem úgy, mint a kiemelt látványosságok művelőinek, akik az ideinél ötödével több, 122–132 milliárd forint tao-bevétellel kalkulálhatnak jövőre. További 10 milliárd forint jut a sportakadémiáknak, holott a tao egyik célja is az utánpótlás-nevelés. De hát élsportra a sok is kevés. A „respect” jegyében a kormány a maga eszközeivel is küzd a diszkrimináció ellen: a Magyarországon letelepedő nemzetközi sportszervezetek munkavállalóinak épügg csak a 15 százalékos egyszerűsített közteherviselési hozzájárulást kell megfizetniük, mint magyar versenytársaiknak, sőt sportdiplomáciai foglalkoztatás esetén a jövedelmük után egyáltalán nem kell adózniuk.

Amilyen műgonddal agyalták ki a törvénycsomag összeállítói a klientúrát erősítő passzusokat, olyan nagyvonalúan siklottak el az uniós ajánlások, szakmai kritikák fölött. Az álláskeresési támogatás továbbra is csak három hónapig jár. A családi pótlék összege bő évtizede változatlan, az öregségnyugdíj-minimum úgyszintén, holott az utóbbi számos más ellátásnak is alapja, például a gyesekek. A nyugdíjakat csak a 2,8 százalékos inflációval egyező mértékben emelik, miközben a bérek több mint 8 százalékkal nőnek, ami idős kori elszegényedéshez vezet. A humán szférát érintő legfájdalmasabb mulasztás azonban az, hogy a gyors gazdasági növekedés éveiben a kormány nem kezdte el az egészségügy és az oktatás anyagi alapjainak megerősítését, az ágazatok modernizálását.

Igy a gyógykezelésért és a tudásért egyre többet kell fizetni – magánzsebből. Már annak, aki ezt megengedheti magának. Aki nem, az nem boldogul, sőt nagy eséllyel korán meghalhat. A kormány azonban nem változtat a középosztályra szabott szociálpolitikáján, amely az idén a demográfiai csomaggal egészült ki. Ez egyébiránt a költségvetés viszonylag jól dokumentált része. Tavaly csak fejezeti kötetekben összegezték, mit tartalmaz a családtámogatás 2 ezermilliárdos csomagja a bölcsődéktől a lakástámogatásig, a családi pótléktól az adókedvezményekig, a most benyújtott törvényjavaslat ezt

ideológiai offenzívájára nem sajnálja a pénzt a kormány

már az általános indoklásba vette be. A jövő évi kiadási többlet 227 milliárd forint, amiből 60 milliárd a falusi családi otthonteremtési kedvezményhez, 25 milliárd a Babaváró program hiteleihez, 27 milliárd a nők 40 év munkaviszony utáni nyugdíjazásához kapcsolódik; 25 milliárddal ugrik meg a gyermekgondozási díjak előirányzata, és bő 10 milliárddal támogatja a kormány a nagycsaládosok gépkocsivásárlását.

Visszatérve az oktatásra, jövőre megint kisebb rész jut rá a költségvetésből, mint az idén. A pénzügyi krízis mélypontján, 2009-ben az állam még kiadásai 11,4 százalékát fordította erre a célra, jövőre már csak a 9,8 százalékát. A Klebelsberg Központ 2020-as büdzséje gyakorlatilag változatlan, vagyis reálértéken kevesebbet ér, mint az idén. Különösen feltűnő a felsőoktatás állami támogatásának visszaszorulása, holott az Európai Bizottság értékelése szerint a hallgatók szerény száma nincs összhangban sem a magasan képzett munkaerő iránti igény növekedésével, sem azzal, hogy Európában itt a legnagyobb a diplomások bérelőnye az alacsonyabb végzettségűekkel szemben. Az egészségügyre vonatkozó uniós kritika pedig egyebek mellett ismételten felrója, hogy az elkerülhető halálesetek száma az egyik legnagyobb Európában, a gyógyításra fordított állami kiadások pedig a legalacsonyabbak közé tartoznak. Bár a jövő évi költségvetés az Egészségbiztosítási Alap kiadásait csaknem 10 százalékkal, 236 milliárd forinttal növeli, ez messze nem elég Kásler Miklós miniszter merész programjához, amelynek fontos része lenne az alap- és a sürgősségi ellátás modernizálása. A háziorvosi ellátás nem részesül többlettámogatásban, a sürgősségi is csak minimálisban, és a szakrendelők, kórházak 932 milliárdos kiadási előirányzata is csupán 22 milliárddal haladja meg az ideit. Az ágazat finanszírozási rendjének megváltoztatására 40 milliárdot szán az állam, az onkológus Káslernek pedig azzal kedveskedik az általa felügyelt tárca, hogy 500 millió forinttal hozzájárul a Közép- és Kelet-európai Onkológiai Akadémia Alapítvány létrehozásához. ■